

УДК 37.015.3:159.937.22

Матяш І. М.

аспірантка кафедри психології

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

м. Київ, вул. Пирогова, 9

e-mail: matias2004@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА ЧУЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Статтю присвячено вивченню проблеми чуйності майбутнього вчителя. Феномен чуйності розглядається як професійно значуща якість педагога, що має трикомпонентну структуру (когнітивна, емоційна, поведінкова складові). Висвітлено результати експериментального дослідження емоційного компонента чуйності майбутнього вчителя, що виявляється у показниках емпатійності, доброзичливості, прийняття інших.

Ключові слова: чуйність, майбутній вчитель, структура чуйності майбутнього вчителя, емпатійність, доброзичливість, прийняття інших.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі переходу нашого суспільства до ринкових відносин, в умовах домінування матеріальних цінностей над духовними особливої значущості для ефективності процесу навчання і виховання підростаючого покоління набувають такі особистісні якості вчителя, як тактовність, толерантність, доброта, доброзичливість, дружелюбність та, зокрема, чуйність, формуванню яких має приділятися увага ще на етапі професійної підготовки майбутнього фахівця.

Проблема чуйності у психолого-педагогічній науці представлена у роботах І. Д. Беха, О. М. Вержиховської, О. В. Гудими, Г. М. Свідерської, Л. О. Сологуб, Є. Шовкомуд та ін. Так, наприклад, О. М. Вержиховська [2] зазначає, що чуйність характеризує внутрішнє ставлення особистості до оточуючого і передбачає співпереживання з іншими людьми їхніх радощів, потреб, страждань, бажань тощо; уважне ставлення до їхніх інтересів, проблем, думок і почуттів; розуміння мотивів їхньої поведінки; тактовне ставлення до їх самолюбства, гордості; чуйність тісно пов'язана з повагою, скромністю, співчуттям, довірою, великодушністю, благородством, шляхетністю.

Найважливішою особливістю чуйності, наголошує Л. О. Сологуб [14], є вміння ставити себе на місце інших, бачити в них подібних собі. Дієвість цієї якості проявляється в активній безкорисливій допомозі, полегшенні тяжких почуттів інших людей. У розумінні емоційного стану оточуючих проявляється такт, культура почуттів, які сприяють становленню доброзичливих взаємин.

Чуйність, як зазначає Г. М. Свідерська [13], є морально-психологічною якістю особистості, що характеризує ставлення людини до інших людей і виявляється в емпатійності (здатності людини безпосередньо відчувати

психологічний стан іншого та адекватно відгукуватись на нього, намагаючись полегшити або розділити його через вияв співчуття та співпереживання), доброзичливості (здатності людини виражати добре ставлення, приязнь), тактовності, ввічливості (умінні поводитися з іншими обережно, не ображаючи та не принижуючи їхню гідність, виявляти люб'язність, чемність, дотримуватись суспільних правил поведінки) та турботливості, наданні практичної допомоги (уважності до потреб інших людей, прояву піклування про них).

У структурі чуйності авторка виділяє когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти. До когнітивного компонента належать теоретичні уявлення людини про природу і сутність чуйності, вміння правильно розуміти психологічний стан іншої людини, її поведінку, прагнення бути чуйним, керуватися у житті даною моральною цінністю, здатність висловлювати на основі цих знань моральні судження, давати власні оцінки.

Емоційний компонент виявляється у ставленні до іншого як такого, що потребує вияву чуйності, прийнятті, доброзичливості та емпатійності, тобто прийняття іншої людини як безумовне позитивне ставлення до неї, здатність особистості відчувати психологічний стан іншого та адекватно відгукуватись на нього, намагаючись полегшити або розділити його через вияв жалості, співчуття, співпереживання, здатність виражати добре ставлення, приязнь.

Поведінковий компонент характеризує здатність до практичного вияву чуйності у відповідних життєвих ситуаціях — уміння вибирати найбільш адекватний, слухний спосіб поведінки з іншою людиною, уміння виявити діяльну турботу про людину, надання їй реальної допомоги у вирішенні проблем, уміння виявляти тактовність, ввічливість, піклуватися про оточуючих, надавати їм дієву та безкорисливу допомогу [13].

Вищезазначена структура чуйності, на нашу думку, найповніше охоплює підходи щодо виокремлення компонентного складу досліджуваного феномена та використовуватиметься нами у подальшій роботі.

Водночас аналіз психолого-педагогічної літератури з даної проблеми засвідчив відсутність спеціальних досліджень розвитку чуйності вчителя. Беручи до уваги вище представлені зміст феномена чуйності, його особливості та показники структурних компонентів, можемо зробити висновок про те, що проблема чуйності вчителя розглядається науковцями побіжно, у контексті вивчення інших питань, зокрема, таких як розвиток емпатії вчителя та педагогічної настанови на емпатію (Т. В. Василюшина, О. Д. Кайріс, Н. А. Мозгова та ін.), міжособистісна професійна взаємодія вчителя (Г. Ф. Галі, О. О. Грейліх, А. Ф. Шарафеева та ін.), педагогічний такт, педагогічний обов'язок та відповідальність (Ф. Н. Гоноболін, І. Ісаєв, Н. В. Кузьміна, В. Сластьонін, І. В. Страхов та ін.), педагогічна культура (Е. Р. Аметова, Г. М. Свідерська та ін.).

Зокрема, на значущість володіння розвинутою чуйністю педагогом вказують В. В. Зарицька [6], О. Н. Леонтьєв [9], Т. В. Матвійчук [10] та ін.

О. Н. Леонтьєв говорить про те, що чуйність, відданість моральним ідеалам, здатність до вольових зусиль заради цих ідеалів, активність життєвої

позиції належать сфері ціннісних орієнтацій та є детермінантами моральної поведінки педагога, забезпечуючи її цілісність, стабільність довершеність [9].

Чуйність, чутливість, уміння оцінювати стан іншої людини, комунікабельність, на думку Т. В. Матвійчук, є провідними психологічними чинниками розвитку педагогічних здібностей майбутніх вчителів [10].

У процесі підготовки майбутнього вчителя, як зазначає В. В. Зарицька, необхідне культивування чуйності, людяності, милосердя, толерантності, відповідальності, що наповнить новим змістом ідеали людей, гуманізує їх внутрішній світ. З огляду на це, як стверджує науковець, освіта потребує активного впровадження інноваційних гуманістичних підходів до навчання та виховання [6].

Як стверджує А. Ф. Шарафеева [17], завдяки чуйності вчителя-вихователя, що ґрунтується на глибокому розумінні особистісних особливостей дітей, а також на знанні середовища існування дитини, можливе створення у школі особистісно орієнтованого освітнього середовища. У свою чергу, диференціація та індивідуалізація в навчанні, вихованні, розвитку особистості дитини — це показники компетентності педагога, який сприймає кожного учня як неповторну особистість, що потребує особливого, індивідуального підходу.

Співзвучними у цьому аспекті є думки Г. Ф. Галі [3], яка зазначає, що володіння вчителем такими професійно значущими якостями, як чуйність, доброта, відвертість, щирість, відданість, справедливість, емпатія тощо забезпечить готовність педагога до розробки гнучких та індивідуалізованих програм, використання різноманітних стратегій навчання, створення теплої, емоційно безпечної атмосфери у класі, заохочення творчої роботи учнів, повагу їх цінностей та індивідуальності кожного учня.

Водночас аналіз психолого-педагогічної літератури виявив відсутність спеціальних робіт із проблеми чуйності майбутнього вчителя. Тому **метою даної статті** стало висвітлення вивчення особливостей прояву чуйності майбутнього педагога, зокрема, емоційного компонента як одного із її складників, що виявляється, як зазначалося вище, у показниках емпатійності, доброзичливості, здатності до прийняття інших.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для досягнення поставленої цілі нами були використані методика В. Фейя «Шкала прийняття інших», «Шкала доброзичливості» Д. Кемпбела та «Тест-опитувальник емпатичних тенденцій» А. Мехрабіана і Н. Епштейна. Опитування проводилося серед 102 студентів I курсу різних спеціальностей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Як вже зазначалося, одним із показників емоційного компонента чуйності майбутнього вчителя виступає емпатія.

Емпатія у психології визначається як розуміння емоційного стану, проникнення-вчування в переживання іншої людини, як здатність розуміти внутрішній світ іншої людини або як уміння перейматися переживаннями іншого, відтворюючи модальність емоційного стану співрозмовника [11, с. 9].

Дослідженнями виявлено [7], що індивіди, які мають високий рівень емпатії — емоційні, оптимістичні, зацікавлені іншими, пластичні, легко будують взаємини з людьми. Люди, які мають низький рівень емпатії — ригідні, інтроверти, стримані, егоцентричні. Особистості такого типу завжди відчувають труднощі під час спілкування з іншими людьми, важко ідуть на контакт. Вимагаючи від оточення емоційно теплих, близьких стосунків, вони не здатні відповісти тим самим.

Також розвинена у людини емпатія є ключовим фактором успіху у тих видах діяльності, які вимагають проникнення у внутрішній світ партнера по спілкуванню, і, насамперед, у навчанні та вихованні. Тому емпатія розглядається як професійно значуща якість педагога. Про це у своїх роботах зазначають Т. В. Василюшина [1], Л. В. Долинська [5], Ф. Н. Гоноболін [4], О. Д. Кайріс [7], Н. В. Кузьміна [8], Т. І. Федотюк [16], Ю. В. Уварова [5].

Так, наприклад, Т. І. Федотюк розглядає емпатію як поліфункціональну властивість особистості, а її рівень, ступінь розвитку і форми — умовами, що визначають комунікативну здатність особистості до професійної педагогічної діяльності. Емпатія є стрижнем, навколо якого повинна будуватись професійна підготовка. Без вираженої емпатії педагог не тільки не зможе бачити світ очима дитини, прийняти її позицію, але й не зможе підвести дитину до процесу самовираження [16, с. 75, 76].

Як демонструють результати проведеного нами дослідження, переважна більшість майбутніх учителів (68,6 %) виявляє середній рівень емпатії (див. рис. 1).

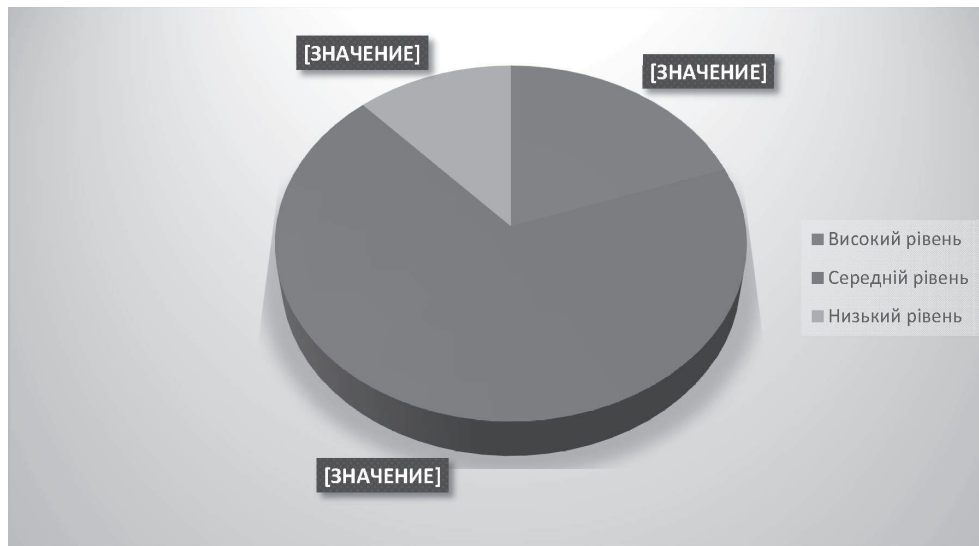

Рис. 1. Рівні розвитку емпатії як показника емоційного компонента чуйності майбутнього учителя

Досліджуваних цього рівня не можна назвати «товстошкірими» [12], але у той же час вони не є досить чутливими. У міжособистісних стосунках

вони швидше схильні робити висновки про інших за їх вчинками, аніж довіряти своїм особистим враженням. Їм властиві емоційні прояви, але у більшості випадків вони знаходяться під самоконтролем. У спілкуванні уважні, намагаються зрозуміти більше, аніж сказано словами, але за надмірного вияву почуттів співрозмовника втрачають терпіння. Намагаються делікатно не висловлювати свою точку зору, якщо не впевнені у тому, що вона буде прийнятою. Також відсутній безпосередній вияв почуттів, і це заважає повноцінному сприйманню інших людей.

Високий рівень емпатії виявляють лише 19,6 % досліджуваних. Їм властива висока чутливість до проблем оточуючих, вони великодушні, схильні багато що вибачати, з інтересом ставляться до інших людей. Також вони емоційно чутливі, комунікабельні, швидко встановлюють міжособистісні контакти та знаходять спільну мову. Намагаються не допускати конфліктів та знаходити компромісні рішення. Конструктивно ставляться до критики на свою адресу. Оцінюючи події, більше довіряють своїм почуттям та інтуїції, аніж аналітичним висновкам. Надають швидше перевагу роботі з людьми, аніж роботі наодинці. Т. І. Федотюк [16] виявила, що високий рівень розвитку емпатії співвідноситься із високими показниками вміння встановлювати контакт у спілкуванні, вміння підтримувати контакт, вміння притягувати до себе людей; високою чутливістю та суб'єкт-суб'єктною спрямованістю на спілкування [16, с. 130].

11,8 % досліджуваних майбутніх учителів має низький рівень емпатії. Ці досліджувані мають труднощі при встановленні контактів із іншими людьми. Емоційні прояви у поведінці оточуючих видаються їм незрозумілими та такими, що не мають ніякого сенсу. Надають перевагу роботі наодинці, а не з людьми. Коло друзів обмежене, друзі цінують їх більше за ділову якість та розум, аніж за чутливість та емоційність.

Результати дослідження прийняття інших як одного із показників емоційного компонента чуйності майбутнього учителя представлені на рис. 2.

Отримані результати показують, що більше половини майбутніх педагогів (66,7 %) мають середній рівень із тенденцією до високого прийняття інших. Однак попри те, що респондентів із низьким рівнем прийняття інших не виявлено, чимала частина опитуваних (23,5 %) характеризується середнім рівнем з тенденцією до низького прийняття інших, і лише 9,8 % майбутніх учителів мають високий рівень прийняття інших.

Досліджуючи професійні цінності вчителя, М. В. Федоренко [15] зауважує, що провідною смислотворчою професійно-педагогічною цінністю має бути особистість дитини, учня. Водночас ціннісне ставлення до дитини значущою мірою залежить від володіння учителем здатністю прийняття іншого. Однак результати досліджень автора засвідчують відсутність у більшості майбутніх учителів прийняття внутрішнього світу дитини у різноманітні її індивідуальності, особистісних проявів, бачення дитини як суб'єкта життєтворчості, що підтверджує отримані нами дані вивчення прийняття інших у майбутніх педагогів.

Наступним показником емоційного компонента чуйності майбутнього вчителя виступає його доброзичливість. Доброзичливість — ставлення до

людини, що орієнтоване на здійснення блага, добра іншому. Суб'єктивно доброзичливість виявляється у прихильності, симпатії, співчутті, благодійності, безумовному визнанні в іншій людині її моральної гідності, миро- та дружелюбності, готовності до співробітництва.

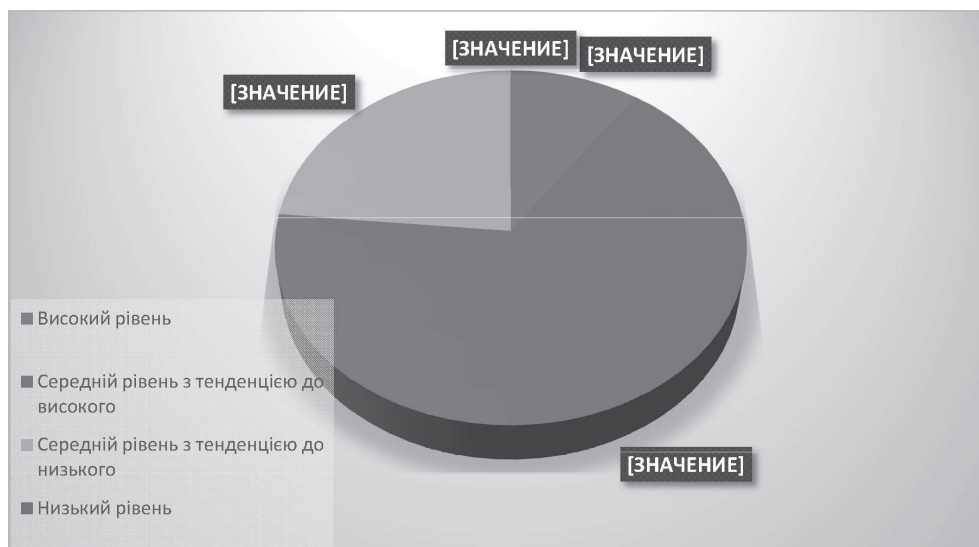

Рис. 2. Рівні розвитку прийняття інших як показника емоційного компонента чуйності майбутнього учителя

Отримані результати за «Шкалою доброзичливості» Д. Кемпбела (див. рис. 3) засвідчують, що високий рівень доброзичливості виявляють лише 25,5 % досліджуваних майбутніх учителів.

Переважає більшість же опитуваних (66,7 %) має середній рівень доброзичливості, та 7,8 % майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей характеризуються низьким рівнем доброзичливості.

Висновки. Таким чином, більшість майбутніх учителів характеризується проявами середніх рівнів доброзичливості, прийняття інших, емпатії як показників емоційного компонента чуйності, що виявляються у недостатніх виявах співчуття, співпереживання, уміння проникати у чуттєвий світ іншої людини, не досить адекватних сприйняттях переживань інших людей та нечітких усвідомленнях причин, що їх викликали; недостатніх проявах прихильності, симпатії до іншого, миро- та дружелюбності, готовності до співробітництва, відсутності безумовного прийняття внутрішнього світу іншого у різноманітті його особистісних та індивідуальних проявів.

Перспективи подальших досліджень. Наступним завданням нашого дослідження стане вивчення особливостей прояву когнітивного та поведінкового компонентів чуйності майбутнього вчителя на початковому етапі навчання у вищому навчальному закладі.

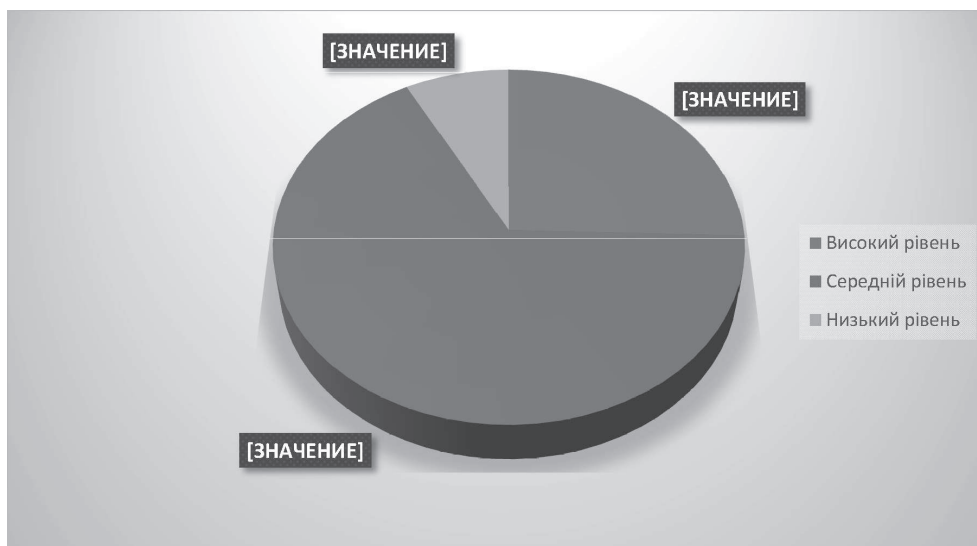

Рис. 3. Рівні розвитку доброзичливості як показника емоційного компонента чуйності майбутнього учителя

Список використаних джерел і літератури

1. Василишина Т. В. Емпатія як фактор ефективності педагогічного спілкування: Дис. ... к. психол. н.: 19.00.07. — К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка АПН України, 2000. — 235 с.
2. Вержиховська О. М. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності / О. М. Вержиховська // Шлях освіти. — 2000. — № 3. — С. 7–13.
3. Гали Г. Ф. Педагогические стратегии и условия деятельности педагогов с одаренными учащимися за рубежом : дис. ... к. пед. н.: 13.00.01. — Казань, 2011. — 183 с.
4. Гоноболин Ф. Н. Книга об учителе / Ф. Н. Гоноболин. — М.: Просвещение, 1965. — 260 с.
5. Долинська Л. В. Формування стильових особливостей педагогічного спілкування у майбутніх учителів: Навчально-методичний посібник / Л. В. Долинська, Ю. В. Уварова. — К.: Аверс, 2005. — 48 с.
6. Зарицька В. В. Гуманізація навчально-виховного процесу — вимога часу / В. В. Зарицька // Актуальні проблеми методики викладання мови. — 2010. — С. 3–4.
7. Кайрис Е. Д. Развитие эмпатии в профессиональном становлении высших педагогических учебных заведений: дис. ... к. психол. н.: 19.00.07 / Херсонский государственный педагогический университет МОН Украины. — К., 2002. — 244 с.
8. Кузьмина Н. В. Очерки психологии труда учителя / Н. В. Кузьмина // Психологическая структура деятельности учителя и формирование его личности. — Л.: ЛГУ, 1967. — 183 с.
9. Леонтьев О. Н. Проблемы развития психики / О. Н. Леонтьев. — М.: МГУ, 1981. — 506 с.
10. Матвійчук Т. В. Аналіз досліджень взаємозв'язку педагогічних здібностей з індивідуально-психологічними властивостями майбутнього вчителя в процесі професійного становлення / Т. В. Матвійчук // Психологічні науки. — 2011. — № 1. — С. 1–11.
11. Психологічний довідник учителя: В 4 кн. Кн. 2 / Упоряд. В. Андрієвська; наук. ред. С. Максименка. — К.: Главник, 2005. — 112 с.

12. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога: В 2 кн. / Е. И. Рогов. — М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2001. — Кн. 2: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения. — 480 с.
13. Свідерська Г. М. Психологія чуйності: монографія / Г. М. Свідерська. — Тернопіль: ТНПУ, 2013. — 306 с.
14. Сологуб Л. О. Виховання доброзичливих взаємин молодших підлітків у позакласній роботі: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Сологуб Любов Олексіївна. — К., 1995. — 210 с.
15. Федоренко М. В. Щодо діагностики професійних цінностей вчителя / М. В. Федоренко // Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу». — 2013. — № 2. — Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua
16. Федотюк Т. І. Психологічні особливості становлення емпатії як елемента комунікативної здатності практичного психолога: Дис. ... к. психол. н. / 19.00.07. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 1997. — 178 с.
17. Шарафеева А. Ф. Создание личностно ориентированной образовательной среды для детей с показателями психических отклонений / А. Ф. Шарафеева // Фундаментальные исследования. — 2007. — № 6. — С. 55–57.

References

1. Vasylyshyna T. V. Empatiya yak faktor efektyvnosti pedahohichnoho spilkuвання; Dys... k. psykol.n.: 19.00.07. — К.: Instytut psykolohiyi imeni H.S.Kostyuka APN Ukrainy, 2000. — 235 s.
2. Verzhikhov's'ka O. M. Kontsepsiya hromadyans'koho vykhovannya osobystosti v umovakh rozvytku ukraїns'koyi derzhavnosti / O. M. Verzhikhov's'ka // Shlyakh osvity. — 2000. — #3. — S. 7–13.
3. Haly H. F. Pedahohycheskye stratelyy u uslovyya deyatelnosti pedahohov s odarennyymy uchashchymysya za rubezhom : Dys. k.ped.n.: 13.00.01. — Kazan', 2011. — 183 s.
4. Honobolyn F. N. Knyha ob uchytele / F. N. Honobolyn. — M.: Prosveshchenye, 1965. — 260 s.
5. Dolyn's'ka L. V. Formuvannya styl'ovykh osoblyvostey pedahohichnoho spilkuвання u maybutnikh uchyteliv: Navchal'no-metodychnyy posibnyk. / L. V. Dolyn's'ka, Yu. V. Uvarova. — K.: Avers, 2005. — 48 s.
6. Zaryts'ka V. V. Humanizatsiya navchal'no- vykhovnoho protsessu — vymoha chasu. / V. V. Zaryts'ka // Aktual'ni problemy metodyky vykladannya movy. — 2010. — S. 3-4.
7. Kayrys E. D. Razvytye empatyy v professyonal'nom stanovlenyy vysshykh pedahohycheskykh uchebnykh zavedenyy: Dys. ... k. psykol. n.: 19.00.07 / Khersonskyy hosudarstvennyy pedahohycheskyy unyversytet MON Ukrainy. — K., 2002. — 244 s.
8. Kuz'myna N. V. Ocherky psykolohyy truda uchytelya / N.V.Kuz'myna // Psykolohycheskaya struktura deyatelnosti uchytelya y formirovaniye eho lychnosti. — L.: LHU, 1967. — 183 s.
9. Leont'yev O. N. Problemy rozvytku psykhiky / Leont'yev O.N. — M.: MHU, 1981. — 506 s.
10. Matviychuk T. V. Analiz doslidzhen' vzayemozv'yazku pedahohichnykh zdbnostey z individual'no — psykolohichnymy vlastyvostyamy maybutn'oho vchytelya v protsesi profesiynoho stanovlennya / T. V. Matviychuk // Psykolohichni nauky. — 2011.- #1. — S.1-11.
11. Psykolohichnyy dovidnyk uchytelya: v 4 kn. — Kn.2 / Uporyadn. V.Andriyev's'ka. Nauk. red. S. Maksymenka. — K.: Hlavnyk, 2005. — 112 s.
12. Rohov E. Y. Nastol'naya knyha praktycheskoho psykoloha: V 2 kn.: / E. Y. Rohov. — M.: Yzd-vo VLADOS-PRESS, 2001. — Kn. 2: Rabota psykoloha so vzroslymy. Korrektsyonnye pryemy y upravlenyya. — 480 s.
13. Sviders'ka H. M. Psykolohiya chuynosti: monohrafiya / H. M. Sviders'ka. — Ternopil': TNPU, 2013. — 306 s.
14. Solohub L. O. Vykhovannya dobrozlychlyvykh vzayemyn molodshykh pidlitkiv u pozaklasniy roboti: dys... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Solohub Lyubov Oleksiyivna. — K., 1995. — 210 s.
15. Fedorenko M. V. Shchodo diahnozyky profesiynykh tsinnostey vchytelya / M.V.Fedorenko // Elektronne naukowe fakhove vydannya «Naukovyy visnyk Donbasu». — #2. — 2013) // Rezhym dostupu: irbis-nbuv.gov.ua

16. Fedotyuk T. I. Psykholohichni osoblyvosti stanovlennya empatiyi yak elementu komunikatyvnoyi zdatnosti praktychnoho psykholoha / Dys...k.psykhol.n.: 19.00.07. — К.: NPU imeni M. P. Drahomanova, 1997. — 178 s.
17. Sharafeeva A. F. Sozdanye lychnostno oryentirovannoy obrazovatel'noy sredy dlya detey s pokazatelyamy psykhycheskykh otklonenyy / A. F. Sharafeeva // Fundamental'ne yssledovanyya. — 2007. — #6. — S. 55-57.

И. М. Матяш

аспирантка кафедри психології

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

**ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА
ЧУТКОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ**

Резюме

Статья посвящена изучению проблемы чуткости будущего учителя. Феномен чуткости рассматривается как профессионально значимое качество педагога, которое имеет трехкомпонентную структуру (когнитивная, эмоциональная, поведенческая составляющие). Представлены результаты экспериментального исследования эмоционального компонента чуткости будущего учителя, имеющего проявления в показателях эмпатии, доброжелательности, принятия других.

Ключевые слова: чуткость, будущий учитель, структура чуткости будущего учителя, эмпатийность, доброжелательность, принятие других.

I. Matyash

postgraduate student of the department of psychology

of National Pedagogical Dragomanov University

**THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL SENSITIVITY IN FUTURE
TEACHERS**

Abstract

The article is devoted a study the problem of sensitiveness of future teacher. A sensitiveness is a psychological by quality of personality which characterizes attitude of person toward other people and appears in empatiynosti(directly to feel the capabilities of person the psychological state other and adequately to respond to her, trying to facilitate her through the display of sympathy), goodwill(to express the capabilities of person good relation, friendliness), tactfulness, courtesy(ability to apply with other carefully not offending their dignity, to find out and chemist).

The phenomenon of sensitiveness is examined as professionally meaningful quality of teacher that has a three- component structure (kognitivna, emotional and behavior constituents).

To kognitivnogo component theoretical pictures belong of nature and essence of sensitiveness, ability correctly to understand the psychological state of other person its conduct, aspiration to be sensitive, an emotional component appears in goodwill, empatiynosti, acceptance other, absolute positive attitude toward her. A behavior component is characterized by a capacity for the practical display of sensitiveness in the proper situations.

The results of experimental research of emotional component of sensitiveness of future teachers are characterized the displays of middle levels of goodwill acceptance

of other empatii of indexes emotional the component of sensitiveness, which appears in the insufficient displays of sympathy, ability to get to the perceptible world of other person adequate enough perceptions of experiencing of other people and unclear awareness of reasons that they were caused in the variety of her personality and individual displays.

Key words: sensitivity, future teachers, the sensitivity structure of future teachers, empathy, kindness, acceptance of others.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2014